

MUHBİR

aynca bk. tür.yer.; Zeki Taştan, *Muhbir Gazetesinin Sistematik Tahlili* (yüksek lisans tezi, 1994), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Hasan Eren, “Muhbir”, *TA*, XXIV, 392-393; İhsan Sungu, “Muhbir Gazetesi”, *AA*, II, 401-404; Mustafa Kutlu – Tanju Oral, “Muhbir”, *TDEA*, VI, 426-427.

HÜSEYİN ÇELİK

MUHDESÛN

(المحدثون)

Müvelledûn adıyla da anılan ve şiirleri Arap grameriyle sözlük bilimine şahid olarak kabul edilmeyen şairler tabakası için kullanılan terim (bk. MÜVELLEDÛN).

MUHİB

(المحب)

Sûfi olmadıkları halde sûfilîğe ve tarikat ehline yakınlık duyanlar için kullanılan bir terim.

Sözlükte “seven, dost” anlamına gelen **muhib** (**muhibb**) kelimesi, başlangıçta sevgi üzerinde fazla duran ilk sûfiler tarafından “âşık” mânasında kullanılmıştır. Bu dönemde aşk yerine **hub** ve **mahabbet** (muhabbet), âşık yerine muhib terimleri görülmektedir. Serî es-Sakatî, iki kişiden her birinin diğerini kendisi olarak görmedikçe sahih bir muhabbetin gerçekleşmeyeceğini söylerken bununla aşkı kastetmiştir (Kuşeyrî, s. 618). Allah sevgisini (muhabbetullah) tasavvuf anlayışının temeli kabul ettiğiinden Semnûn b. Hamza (Abdullah) “Semnûn el-Muhib” diye tanınmıştır.

Öte yandan tasavvufun ilk dönemlerinden itibaren sûfi veya tarikat ehli olmadıkları halde tarikat ehline karşı sevgi besleyenlere de muhib denilmiştir. Bu anlamda muhib Hak dostlarının dostu olan kişidir. Sûfiler ve tarikat ehli kendi yollarına ilgi duyup sevgi besleyen muhibleri takdir etmiş, bir bakıma kendilerinden saymışlardır. Cüneyd-i Bağdâdî, “Sûfilik iddia edenleri takdir ediniz ki gerçek sûfi olsunlar, eğer himmetleri yüce olmasaydı başka bir şey iddia ederlerdi” demiş, Cemâl-i Mevsilî, Hak dostlarına dost olanların onların hal, remiz ve işaretlerinin muhibbi olduklarını belirtip ilgiyle sevgi arasındaki alâkaya dikkat çekmiştir.

Kuşeyrî, “Kişi sevdiğiyle beraberdir” hadisini (Buhârî, “Edeb”, 69; Müslim, “Birr”, 165) zikrederek muhib olmanın önemine işaret etmiştir (*er-Risâle*, s. 616, 624). Bu bağlamda tasavvufta velîlerle gönülden

birliktelik önemli bir mertebedir. Sühreverdî, bir araya gelip Hakk’ı zikredenlerin faziletinden bahsederken onların arasında tesadüfen bulunan bir kişinin de bedbaht olmayacağını bildiren hadise (Buhârî, “Da’avât”, 66) dikkat çekmiştir (‘*Avârifü’l-ma’ârif*, s. 70). Sûfiler, “Bir kavme benzeyen onlardandır” hadisini (*Müsned*, II, 50; Ebû Dâvûd, “Libâs”, 4) “Velîlere benzemeye özenen onların zümresindedir” şeklinde yorumlamışlardır. Sûfilîğe özenenlerin arasında gayri samimi ve çıkarıcı kişiler her dönemde bulunmuş, sûfiler “müddeî, sahtekâr, mukallit, mustasvîf” adını verdikleri bu riyakârlara karşı çevrelerindeki insanları sürekli uyarılmışlardır.

Muhib terimi, tarikatlar döneminde bir tarikata intisap etme hazırlığında olan kişiler için de kullanılmıştır. Tasavvufta hırka giymekle amaçlanan şeylerden biri de tarikata girenlerin birbirine benzemesini sağlamaktır. Dervişlerin kıyafetlerinin aynı olması gönüllerinin de benzeşmesi ve birleşmesine sebep olur (Yahyâ b. Ahmed el-Bâharzî, s. 23). Mevlevîlik ve Bektaşîlik’te tarikata intisap eden kişiye muhib denir ve tarikat hiyerarşisinde ilk dereceyi temsil eder.

BİBLİYOGRAFYA :

Tehânevî, *Keşşâf*, I, 299; *Müsned*, II, 50; Buhârî, “Da’avât”, 66, “Edeb”, 69; Müslim, “Birr”, 165; Ebû Dâvûd, “Libâs”, 4; Sülemî, *Tabakât*, s. 195, 408, 561; Kuşeyrî, *er-Risâle* (nşr. Abdülhalîm Mahmûd), Kahire 1966, s. 616, 618, 624; Şehâbeddin es-Sühreverdî, ‘*Avârifü’l-ma’ârif*, Beyrut 1966, s. 65, 70; Yahyâ b. Ahmed el-Bâharzî, *Evrâdü’l-ahbâb ve fuşûşü’l-âdâb* (nşr. İrec Efşâr), Tahran 1358 hş., s. 23, 273, 288; Lâmiî, *Ne-fehât Tercümesi*, s. 14-22; Abdülbaki Gölpınarlı, *Mevlevî Âdâb ve Erkânı*, İstanbul 1963, s. 28.

SÜLEYMAN ULUDAĞ

MUHİBBÂN

(محبان)

II. Meşrutîyet’in ilânından sonra yayımlanan siyasî, dinî ve tasavvufî dergi.

İlk sayısı 22 Ağustos 1325’te (4 Eylül 1909), “Müştâk-ı hürriyet-i tâmmе olan bilcümle muhibbân-ı Meşrutîyet’in neşri-efkârı olarak her ay başı neşrolunur” (2. sayıdan itibaren “her ayın on beşinde”) başlığıyla İstanbul’da çıkan *Muhibbân* 12. sayısının (23 Ağustos 1326 / 5 Eylül 1910) ardından yayımına iki ay ara vermiş, ikinci yılının ilk sayısı 20 Kânunuevvel 1326’da (2 Ocak 1911) neşredilmiştir. Bu dönemde 4 Mart 1328 (17 Mart 1912) tarihine kadar dokuz sayı daha çıkmış (7 ve 8.

sayılar bir arada), uzun bir aradan sonra 14 Temmuz 1334 (1918) tarihli nüshasıyla üçüncü dönem yayımına başlamıştır. Bu dönemin 5. sayısı 1 Mayıs 1335 (1919) tarihini taşımaktadır. Daha sonra *Muhibbân*’ın yayımına devam edip etmediği bilinmemektedir. Sahibi ve mesul müdürü Hacıbeyzâde Ahmed Muhtar (Yeğtaş), Millî Kütüphane’deki koleksiyonunun sonunda yer alan 27 Kasım 1935 tarihli mektubunda *Muhibbân*’ı kaç sayı çıkardığını hatırlayamadığını, Manizâde Hacı Hüseyin adlı bir hasmının kendisini işgal kuvvetlerine şikâyet ettiğini, bunun üzerine Bursa’ya hicret etmek zorunda kaldığını, *Muhibbân*’ı orada iki sayı daha neşrettiğini, bunları Hey’et-i Vekîle’ye göndermek üzere beş-on adet bastırıldığını söyler. Künyesinde “gazete” olduğu kaydedilmekle birlikte *Muhibbân*’ın daha çok bir dergi niteliği taşıdığı görülmektedir.

Hacıbeyzâde Ahmed Muhtar, *Muhibbân*’ın ilk sayısında yer alan mukaddimede kendini Rifâî Dergâhı post nakibliğinde bulunmuş bir tarikat mensubu olarak tanıtır. Meşrutîyet’in ilânından bir yıl önce Paris’te bulunduğunu, ramazan ayını İttihat ve Terakkî mensuplarıyla geçirdiğini, bu sırada düzenlenen toplantılardan inkılâptan sonra yapılacak ilk işin cami dersleriyle tekke görevlerinin islahı olduğunu ifade ettiğini, bu görüşleri daha önceki yıllarda Paris’te yayımladığı *Feryad* gazetesinde de savunduğunu, istibdat idaresi bertaraf edilince *Muhibbân*’ı çıkarmak üzere faaliyete geçtiğini ve gazete için gerekli sermayeyi sağlamak amacıyla ramazan ayında Beyazıt’ta ticarî bir sergi açtı-

Muhibbân idarehanesi sahibi Ahmed Muhtar’ın mührü (Abdullah Uçman arşivi)

